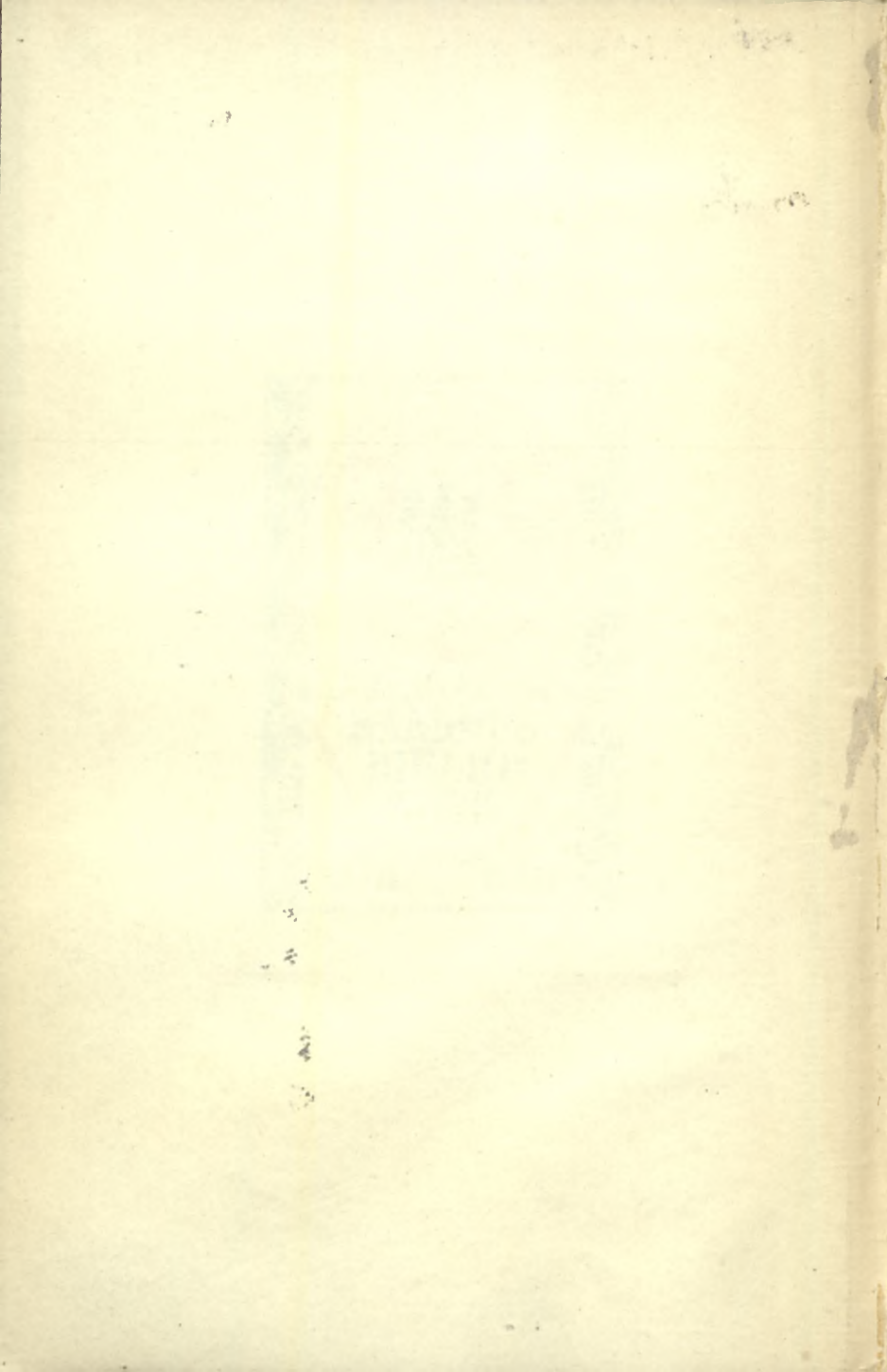

09. 6591 4j 96 i

Good, Tutein, Wierker

skift omalt, lav

Tilsvar

paa

Kjøbenhavns Havneraads Erklæring af 16de
April 1866 til Indenrigsministeren over
Bjæcen:

„Kjøbenhavns nye Havneplan“.

Trykt som Manuskript.

Kjøbenhavn,

Trykt hos J. D. Dviist & Comp.

09.6591

Kj 96
i

1398

Tilsvar paa Kjøbenhavns Havneraads Erklæring af
16de April 1866 til Indenrigsministeren over Bjecen
„Kjøbenhavns nye Havneplan.“

Nærværende Tilsvar, som i det Hele har ligget færdigt i Concept siden Udgangen af Mai Maaned f. A., ønskes fremdeles ikke offentliggjort af Hensyn til et i nær Udsigt stillet fornyet Tilbud fra Ingenieur Murray om Fornyelse af Concessjonen.

Udvikling ikke hæmmes ved Mangel paa hensigtsmæssig Plads ved Havnen.

Paa denne Adresse afgav Indenrigsministeren det af Deputationen under 6te April offentliggjorte Svar hvorefter Ministeren vel omfatter Kallebostrandssagen med Interesse og anseer den for at have en Fremtid, men dog, med Hensyn til sin Stilling som Minister ligeoverfor Adressen, udtaler, at han maatte være betænkelig ved at lade sin individuelle Anskuelse faae afgjørende Vægt, og endel i Almindelighed vilde ansee det rigtigt, paa Grund af en offentlig Adresse, at indgribe standsende eller væsentlig ændrende i Foranstaltninger, som vare Resultatet

Tilsvar paa Kjøbenhavns Havneraads Erklæring af
16de April 1866 til Indenrigsministeren over Bjeccen
„Kjøbenhavns nye Havneplan.“

I Februar Maaned s. A. udkom Bjeccen „Kjøbenhavns nye Havneplan“, som underkaster den af Havnebestyrelsen forfattede og af den forrige Indenrigsminister approberede Plan til Kjøbenhavns Havns Forbedring og Udvidelse en omfattende Drøftelse, og i Marts Maaned indgav et større Antal af Kjøbenhavns Borgere til Indenrigsministeren en Adresse, som, støttende sig til den nævnte Bjece, androg paa Forandringer i bemeldte Havneplan, navnlig til Opnaaelse af, at den Plads ved dybt Vand, som nødvendigt maa tilveiebringes for Stadens Tilvæxt i Handel og Industri, bliver saaledes beliggende og kommer betimeligt tilstede i saadan Udstrækning, at Stadens commercielle og industrielle Udvikling ikke hæmmes ved Mangel paa hensigtsmæssig Plads ved Havnen.

Paa denne Adresse afgav Indenrigsministeren det af Deputationen under 6te April offentliggjorte Svar hvorefter Ministeren vel omfatter Kallebostrandsfagen med Interesse og anseer den for at have en Fremtid, men dog, med Hensyn til sin Stilling som Minister ligeoverfor Adressen, udtaler, at han maatte være betænkelig ved at lade sin individuelle Anskuelse faae afgjørende Bægt, og eiheller i Almindelighed vilde ansee det rigtigt, paa Grund af en offentlig Adresse, at indgribe standsende eller væsentlig ændrende i Foranstaltninger, som vare Resultatet

af tidligere Beslutninger efter Forhandling med de vedkommende, Sagens forskjellige Interesser repræsenterende, Autoriteter, med mindre disse Autoriteter (Havneraadet og Communalbestyrelsen) støttede den offentlige Udtalelse.

Under 16. April afgav Havneraadet til Indenrigsministeren den det affordrede Erklæring over Bjecen „Kjøbenhavns nye Havneplan.“ I denne Erklæring, — der som Manuskript udkom i Trykken, blev omdeelt til Communalbestyrelsens Medlemmer og mange Andre, og hvis Indhold har været refereret i Dagbladene, — giver Havneraadet et særskilt motiveret Svar til hvert af Bjecens 7 Indstillingspunkter, fastholder ubetinget Havneplanen og fraraader paa det Bestemteste enhver Forandring i denne, saaledes som den er approberet. Denne absolutte Fastholden ved Havneplanen, uagtet dens ved Bjecen blottede Mangler, den gennem hele Erklæringen gaaende Betragtning, at Havnebestyrelsen er eneste Sagtyndige, dette at Havneraadet vilde vise den største Utilbøielighed til at støtte de i Bjecen og Adressen udtalte Ansuelser, tom sikkerlig ikke uventet, men Motiveringen af Raadets Indstillinger er saa eiendommelig, og i flere Henseender saa vildledende, at et Tilsvær og en nøiere Drøftelse af dette i Havnesagen betydningsfulde Actstykke, der indeholder Alt hvad Havneraadet har at anføre til Forsvar for sin Havneplan, blev uundgaaelig nødvendig, saavel ligeoverfor Publicum i Almindelighed, som af Hensyn til Borgerrepræsentationen, — der i sin Tid gif med Majoriteten i det Udvalg, der behandlede Havneplanen, — og til hvis Støtte af Adressen Ministeren har henviist, men navnlig ligeoverfor Indenrigsministeren og hans foran berorte Stilling til Bestræbelserne for Forandringer i eller en Revision af Havneplanen, for at denne Havneraadets Erklæring ikke skal kunne bidrage til at afholde Ministeren fra, efter hvad der nu foreligger, selv at tage Initiativet til, at lade Havneplanen i sin Heelhed, — hvorunder ogsaa Spørgsmaalet om Knippelsbro nu vil finde sin naturlige Plads, — undergive den efter vor Dver-

beviisning nødvendige yderligere Prøvelse af en udenfor-
staaende Autoritet, som er i Besiddelse af en saa anerkjendt
Fagkundskab og praktisk Erfaring i Havnebygning og i
samtlige de Forhold, som derved komme i Betragtning, at
hans Mening vil kunne have tilstrækkelig Vægt ligeoverfor
de fremkomne modsatte Ansuelser om vore Havneforholds
Ordning.

Meer end nogensinde trænge vi nu til den kraftigst
mulige Udvikling af vore materielle Kræfter, og Kjøbenhavns
Fremtid afhænger af at Havnens Udvidelse og Forbedring
skeer paa en saadan Maade, at her, ligesom hos vore nærmeste
Naboer, med hvilke Kjøbenhavn concurrerer, Betingelserne for
en fri Udvikling i merkantil og industriel Retning ere tilstede,
og navnlig Hovedbetingelsen, rigelig Plads ved dybt
Vand. Det er saa store Interesser der staae paa Spil
ved Ordningen af vore Havneforhold, at alle smaalige
Hensyn formeentlig maa vige, og det bør neppe tages i
Betænkning nu at bryde igjennem med Kraft, for inarest
at opnaae det bedstmulige Resultat.

Havneraadet har indledet sin ovennævnte Erklæring med
nogle almindelige Bemærkninger, hvori Raadet, uagtet vor
Pjece ikke dertil giver nogen Foranledning, blandt Andet
udtaler sig over 1) Kallebostrandsagens Historie,
2) Havneraadets Stilling til denne Sag og
3) hvorfra Motiverne ere hentede til den nær-
værende Havneplan.

Da Behandlingen af disse, i noie Forbindelse med
hinanden staaende Punkter, imidlertid lider af nogen, vistnok
tilfældig, Unoagtighed, hvorved Forholdene ikke ganste
fremtræde i det rette Lys, skulle vi, da de nu af Havne-
raadet ere bragte frem, tillade os, forinden vi gaae over til
at omtale Havneraadets Indstillinger og disses Motivering,

kortelig at berigtige og supplere Havneraadets Fremstilling af disse 3 Punkter.

Med Hensyn til det 1ste Punkt, Kallebostrandsfagens Historie, maa det saaledes bemærkes, at det ingenlunde er correct naar Raadet anfører, at det var ved Andragendet af 26de September 1856 at Grosserer Andersen „første Gang reiste Spørgsmaalet om en Uddybning af Kallebostrand.“ Ved dette Andragende, der var anbefalet af 22 af de større og meest anseete af Hovedstadens Handelsmænd og af Grosserer-Societetets Comitee, som tillige indsendte Andragendet til Regeringen, ansøgte nemlig Tilsagn om Concesssion, efterat Ingenieur Murray havde været her og gjort sig bekendt med de locale Forhold, efterat Sagen allerede i længere Tid havde været drøftet af flere af vore egne dygtigste Teknikere og i 1855 været discuteret i et Møde af indflydelsesrige Handelsmænd og flere Andre, og efterat Grosserer Andersen først i 1852 og derpaa i 1855 havde reist i England for at gjøre sig bekendt med de nye og forbedrede Havneindretninger og for at vinde en saadan Ingenieur for Sagen, som ved sin erkjendte Dygtighed besad engelske Pengemænds Tillid.

Det var saaledes ikke et reist Spørgsmaal, en løs Idee, som indbragtes til Regeringen, men et modent Resultat af en fleeraarig Undersøgelse og Overveielse ved fuldkommen sagkyndige Mænd; og dette er af Betydning ligeoverfor Regeringens Behandling af Sagen. Der burde vel ikke kunne reises Tvivl om, at Opnaaelsen af Havnens Forbedring og af dens for Handelens og Industriens Udvikling tilstrækkelige Udvidelse i Forbindelse med dens Aabning tillige mod Syd til Rjøgebugt gennem et Skibsløb af 20 Fods Dybde, maatte være af overordentlig Betydning og til største Gavn for vor hele Udvikling, saa at Tilsagnet om Concesssion uden Betænkelse kunde gives, for at Selstabet strax kunde dannes, og Drøftelsen af Planen i sin Detail komme senere. Man tog imidlertid Sagen bagvendt og

begyndte med en Drøftelse af Detaillerne; der blev ikke givet noget Tilfagn om Concession; først under 17de October 1857 nedsattes en Kgl. Commission og først under 21de October 1859 meddelees Concessionen.

Havneraadet finder at det vel var en lang Tid, som hengit med Forhandlinger og Undersøgelser, „men at dette ikke ret vel kunde være anderledes;“ vi ere nu ikke af den Anskuelse, og undre os derfor ikke over at Sagen, — uagtet de varme Anbefalinger og den Tillid til den, som vandtes gennem Commissions-Behandling, — efterat der fra Regeringens Side var viist den en saadan Lunkehed, ikke lod sig gennemføre i 1859 da Concessionen blev given, og Pengekrisen havde forandret Forholdene, eller i de nærmest paafølgende Aar.

Det er ikke correct naar Havneraadet betegner Borgerrepræsentationens Beslutning af 31te. Marts 1862 kun ved, at den med 33 Stemmer imod 1 udtalte sig for Nægtelse af Concessionens Fornyelse, thi dette Resultat, — som fremkom efterat Fornyelsen paa 2 Aar, som Overpræsidenten understøttede, var forkastet med 32 Stemmer, og Fornyelsen paa 1 Aar, som Magistraten havde indstillet, med 27 Stemmer mod 8 — staaer i den nøieste Forbindelse med den til samme Tid, efter et Forslag af Grosfererne Puggaard og Udler, (hvilket ogsaa tiltraadtes af det nedsatte Udvalg, som opgav sin egen Hensigt i samme Retning) af Borgerrepræsentationen tagne Beslutning, nemlig: „i Erkjendelsen af den stedfindende Trang til en Udvidelse og Forbedring af de herværende Havneforhold og af det Uskelige i at afhjælpe denne Trang, at anmode Indenrigsministeren om at nedsætte et Udvalg af 2 af Borgerrepræsentationen valgte Medlemmer, 1 Medlem af Magistraten samt Delegerede af andre vedkommende Autoriteter til nærmere at undersøge, hvorvidt og paa hvilken Maade dette maatte

lade sig iværksætte samt hvorledes Midlerne der-
 til kunne skaffes tilveie." Dette Moment kan ikke
 saaledes holdes udenfor Betragtningen, thi Beslutningen
 faaer en særlig Betydning derved, at Forslaget og dets
 Vedtagelse væsentligt var begrundet i de under Diskussionen
 fremkomne forskjellige Ansuelser om Borgerrepræsentationens
 Stilling ligeoverfor sammes eenstemmige Tiltrædelse af
 Concessjonen ved Beslutningen af 24de Januar 1859, om
 hvilken Bægt der kunde tillægges den bekjendte, af Udvalget
 fra 9 af de Sølyndige i Sø- og Handelsretten indhente-
 de Erklæring om Kalleboløbet's Betydning for Skibsfarten,
 ligeoverfor den i den Kgl. Commissions Betænkning af 31te
 Juli 1858 i saa Henseende udtalte Ansuelse, om hvorvidt
 Kallebostrand'sagen med Rette kunde siges at have været
 en Forhindring for Havnebestyrelsen med Hensyn til at
 fremme de aldeles nødvendige Forbedringer i den gamle Havn,
 samt om hvorvidt Sagen burde henvises til Havneraadet,
 hvilket Borgerrepræsentanterne Kayser og Brix fraraadede af
 Frygt for at Sagen vilde blive behandlet eenfædig, eller
 blive trukken i Langdrag, da Havneraadet manglede Energi
 og havde saalænge „staaet stille"; og havde Udvalget i sin
 Henstilling netop accentueret Unseligheden i at private
 Capitaler interesseredes i større Foretagender til Afhjælpning
 af Trangen til Udvidelse og Forbedring af Havnforholdene,
 og flere af Udvalgets Medlemmer udtalt sig for, at den nye
 modificerede Plan burde søges tilveiebragt under Sam-
 arbejden imellem Delegerede fra Communalbestyrelsen,
 Havnebestyrelsen og Private, og blandt disse Grosserer
 Andersen og Ingenieur Murray. Vi troe derfor ikke at
 Havneraadet kan siges at have været heldigt med Hensyn
 til at betegne Borgerrepræsentationens rette Stilling til
 Sagen, ved saaledes aldeles at forbigaae den fornævnte
 Beslutning, som netop skyldtes Unsel om Sagens bedst-
 mulige og hurtigste Fremme, og denne bør navnlig af den
 Grund ikke tabes af Syne, at netop den Omstændighed,

at Indenrigsministeren ikke tog Borgerrepræsentationens Indstilling om Medfattelsen af et saadant Udvalg tilfølg, men paalagde Havneraadet uden nogensomhelst nærmere Antydning, at fremkomme med en Plan til at bringe Kjøbenhavns Havn i en tilfredsstillende Tilstand, havde en væsentlig Indflydelse paa Havneplanens Behandling og Afgjørelse i Borgerrepræsentationen, da denne senere fremkom, iøvrigt under høist ugunstige Tidsforhold; thi derved udøvedes et stort Tryk paa Repræsentationen, som under disse Forhold neppe havde andet Valg end at behandle Havneplanen som den nu engang forelaae og modtage hvad den tilbød, hvis man ikke, ved en Fastholden af sin tidligere Beslutning, vilde see Havnesagen i sin Heelhed standset, — og med itkun ringe Haab om et heldigere Resultat.

Det er ei heller correct naar Havneraadet betegner Fornægtelsen af Concessionen for Grosserer Andersen som nægtet af Indenrigsministeren. „Dagbladet“ af 1ste Juli 1862 indeholder Indenrigsministerens Skrivelse til Grosserer Andersen af 30te April s. A., hvori Ministeren udtaler, at det for Tiden vil være nødvendigt, paa Grund af Sagens Udfald i Borgerrepræsentationen, at stille den i Bero; den nærværende Indenrigsminister betragter, som bekendt, ogsaa Concessionen som hvilende.

Hvad nu det 2de Punkt, Havneraadets Stilling til Kallebostrandsagen angaaer, da bemærkes i Erklæringen, at Raadet „ikke paa noget Stadium har virket imod Sagen; det har tværtimod gjentagende udtalt sig til Fordeel for Andersens Project og tilraadet, at Concessionen maatte blive ham given paaany.“ Dette er utvivlsomt aldeles correct naar Havneraadet betragtes i sin Heelhed; men samtidigt med at Havneraadet anbefalede Concessionens Fornægtelse, arbejdede et af dets meget raadende Medlemmer Waterskout Poulsen, og et af Havnebestyrelsens Medlemmer, Havnecaptain Garde, med stor Udholdenhed i den aldeles modsatte Retning. Som Medlem af

det Udvalg af Borgerrepræsentationen, der behandlede Sagen om Fornyelsen af Concessjonen, foranledigede Poulsen indhentet den foran berørte Erklæring fra de 9 Søkyndige i Sø- og Handelsretten, — en Erklæring, der paa den Tid blev benyttet efter Hensigten og med god Virkning imod Concessjonens Fornyelse, men som senere er aldeles underkendt af erfarne Sømænd, — da han selv var en af de Søkyndige i Retten tog han en væsentlig Deel i Erklæringens Affattelse, og hans Navn findes saavel under Erklæringen, dateret den 17de Februar 1862, som under Udvalgsbetænkningen, dateret den 11te Marts 1862, der fraraadede Fornyelsen af Concessjonen, ligesom han ogsaa i Borgerrepræsentationen stemte imod, hvad han som Medlem af Havneraadet havde underskrevet.

Havnecapitain Garde havde, som Søkyndig i Retten, ogsaa sin væsentlige Andeel i bemeldte Erklæring, hans Navn findes ogsaa under den, og under Sagens Forhandling i Borgerrepræsentationen blev det oplyst, at der allerede dengang forelaae Planer fra Havnebestyrelsen, og disse Planer bleve udtrykkeligt betegnede at staae som Modsatning til Andersens og Murrays. Dette er dog ret betegnende Momenter, og de bør saa meget mindre forbigaaes, som de tjene til at oplyse det næste Punkt, nemlig hvorfra Havneraadet har hentet Motiverne til Havneplanen.

Med Hensyn hertil udtaler Havneraadet sig i Erklæringen saaledes: „Hovedtrækkene for den nuværende Havneplan ere allerede angivne i Communalbestyrelsens Udvalgs Betænkning af 11te Marts 1862, saaledes som det ordlydende er anført i „Forslaget til Kjøbenhavns Havns Forbedring“ af 29de December 1862, Side 4“, og: „det er denne Grundtanke, som er bleven optaget og nærmere udviklet i Havnebestyrelsens Forslag til Havnens Forbedring, der jo netop characteriseres ved, at man har søgt at afhjælpe de Mangler, som paa forskjellige Steder foresandtes i den gamle Havn, og samtidig at tage et saadant Hensyn til de forskjellige Meninger om hvad der

burde see, at navnlig Uddybningen af Kallebostrand og et eventuelt Havneanlæg der efter Murrays Plan ikke blev præjudiceret."

Denne, i Udvalgsbetænkningen af 11te Marts 1862, om Fornyhelsen af Grosserer Andersens Concesssion udtalte Grundtanke, lyder saaledes: „Uddybningen formene vi burde fornemmelig see i den gamle Havn og derhos maastee tillige Syd for denne, ud for de nuværende Tømmerplads og henimod Gasværket, medens vi antage, at det nye Land burde dannes deels paa det sidst antydede Terrain, deels paa nogle Steder i den gamle Havn, — og da formeentlig snarest imellem Knippelsbro og Langebro — samt muligviis tildeels Nord for den gamle Havn for at skaffe bedre Localiteter for Stibe (navnlig Dampstibe) der besøge vor Plads i Forbiseiling."

Denne saaledes fremkomne Grundtanke til Havneplanen omfatter efter Ordene aldeles ikke en Uddybning eller Udvidelse af Rheden nord for Havnen, men kun en mulig Uddybning mod Syd, og giver vel Anviisning til en Dpfyldning mod Syd ud for Tømmerpladsene, men kun muligviis tildeels Dpfyldning nord for Havnen. Udenfor den gamle Havn er Bøgten saaledes lagt paa Arbejderne mod Syd, medens Havnebestyrelsens Forslag, der siges at have optaget og nærmere udviklet denne Grundtanke, lægger Bøgten paa Arbejderne Nord for Havnen.

Det kan ikke nægtes, at dette er en eiendommelig „nærmere Udvikling" af Grundtanken, men tager man Hensyn til, at der, som foran bemærket, dengang Udvalgsbetænkningen blev afgivet allerede forelaae Planer fra selve Havnebestyrelsen, som gik i modsat Retning af Andersens og Murrays Plan, og endvidere til de ligeledes foran berørte Anstrængelser for at opnaae at Grosserer Andersens Concesssion ikke blev fornyet, saa bliver det saa temmeligt sandsynligt, at man i Borgerrepræsentant-Udvalget af 1862

har været bekendt med denne Havnebestyrelsens Plan og at man har faaet den bragt frem i korte Træk, saavidt man dengang troede at burde gaae, og denne Antagelse forklarer ogsaa, at Havnebestyrelsen senere, da Indenrigsministeren havde givet den frie Hænder med Hensyn til Havneplanens Udarbeidelse, strax viste den saakaldte „Smødetommen“, at optage og nærmere at udvikle Grundtanken saaledes, at man uden Betænkkelighed forlod det i Regeringscommissionen af 1857 vedtagne og af Regeringen billigede Princip for Havnens Udvidelse, nemlig mod Syd ind i Kallebostrand, og gif den modsatte Bei, at udvide Havnen mod Nord. Altsaa, har end Havneraadet i sin Hællehed udtalt sig gunstigt for Andersens Forslag og Concessionsfornyelse, saa er det dog et Medlem af Havneraadet og Havne-capitainen, hvem det fortrinsviis styldes at Concessjonen ei fornyedes. Naar det fremdeles hedder, at Havnebestyrelsens Opgave først begyndte, efterat Kjøbenhavns Borgerrepræsentanter havde nægtet Fornyelsen og at Opgaven maatte løses „under ei lidet vanskelige Forhold overfor de forskjellige Retninger, som Meningerne allerede dengang havde taget“, saa kan dertil siges: Vanskelighederne for Havnebestyrelsen ligeoverfor Autoriteterne vare besejrede, dengang Borgerrepræsentanternes Nægtelse var naaet ved Hjælp af de 9 Sotyndige. Havnebestyrelsen havde nu kun nærmere at udarbeide den allerede lagte og underhaanden af gode Benner billigede Plan. Vanskelighederne kunde først senere fremkomme, ligeoverfor den offentlige Mening, nemlig naar Planen stulde offentliggjøres; og har Havnebestyrelsen følt sig trykket under Udarbeidelsen, saa maa det vel have været af Frygten for, at den offentlige Mening ei saa let vilde kunne forandre Overbeviisning med Hensyn til Principet for Havnens Udvidelse; — denne Frygt har jo ei heller viist sig ugrundet. Hvorvidt Murrays Plan ikke vil præjudiceres ved at Arbejderne i Kallebostrand efter Havneplanen komme til Udførelse vil senere blive berørt.

Endnu indeholder de almindelige Bemærkninger den Paastand, at Forslaget til Havnearbejderne i Virkeligheden ifkun omfatter 6 Aar, i hvilken Tid Arbejderne skulle drives med extraordinair Kraft, samt at den i vor Pjece anførte Totalsum af Bekostningerne ved Havneplanens Gjennemførelse 2,141,640 Rd., i Virkeligheden ifkun er 1,381,740 Rd.

Hertil skulle vi bemærke Følgende:

Skal den fornævnte Udtalelse i Havneraadets Erklæring ikke være aldeles vildledende, maa derved menes, at der kun disponeres over 6 Aars extraordinaire Indtægter; men saaledes forholder det sig ingenlunde.

Havnens extraordinaire aarlige Indtægter ere i Forslaget til Kjøbenhavns Havns Forbedring anslaaede til 104,000 Rd., altsaa i 6 Aar til 624,000 Rd., men foruden denne Sum behøves der til Havnearbejderne i disse Aar et Laan af 730,000 Rd. (See Forslagets Pag. 23), der ved Communens Bidrag af 300,000 Rd. efter Udløbet af det 6te Aar nedbringes til 430,000 Rd., hvilken Sum maa forrentes og amortiseres i de derpaa følgende Aar af de extraordinaire Havneindtægter.

Efter Havneraadets egen Dpgivelse Pag. 7 i Skrivelsen til Indenrigsministeren af 12te Marts 1863, hvormed Havneplanen indsendtes, vil Hovedsummen til Planens Udførelse, — med Tillæg af de 96,000 Rd. til nordre Toldbodplads og de 137,000 Rd. til Snippelsbro, hvilken Udgift, 233,000 Rd., Raadet selv foreslaaer indtaget i den foreliggende Plan, — andrage 1,860,441 Rd.

Altsaa, efter Havneraadets egen Dpgivelse, til Havneplanens Gjennemførelse 1,860,441 Rd.

Hertil Communens $\frac{2}{3}$ af Udgiften til Broers Ombygning, nemlig:

Lateris . . . 1,860,441 Rd.

	Transport...	1,860,441 Rb.
$\frac{2}{3}$	til Snippelsbro	272,200 Rb.
$\frac{2}{3}$	til Snorrebroen	16,666 —
$\frac{2}{3}$	til Høibro	20,000 —
$\frac{2}{3}$	til Nyhavns Bro	33,333 —
		<hr/>
		342,199 —

giver... 2,202,640 Rb.

thi det kan dog ikke nægtes, at naar Havnevæsenet ombygger en Bro, hvortil Havnevæsenet skal udrede den ene Trediedeel og Communen de to Trediedele, vil det hele Beløb komme til Udgift.

Trækkes fra dette Beløb de 61,000 —
som udgif ved Behandlingen i Borgerrepræsentationen, nemlig:

til Taget over Dvæsthuss-	
broen	16,000 Rb.
til Nyhavns Broen	50,000 —
	<hr/>
	66,000 Rb.

herfra Tillægget til Udvidelsen af Løbet gjennem Langebro

÷	5,000 —
	<hr/>
	61,000 Rb.

saa udkommer... 2,141,640 Rb.

som er det Beløb vi i vor Bjece have anført som Udgiften til Havneplanens Gjennemførelse, og det vil saaledes sees at være aldeles correct.

At Havneraadet udelukker af sin Beregning Beløb, som det selv udtrykkeligt har optaget i Havneplanen, og aldeles vil affee fra Udgifter, som Planens Gjennemførelse med Nødvendighed vil paasøre Communen, forekommer os at være aldeles uberettiget.

Af den halve Million, som vi have foreslaaet bespart,

angiver Havneraadet de 199,700 Rd. som allerede tidligere bortfaldne. Raadet betragter nemlig den ifkunt „forelobige“ Bortskjering af de sidste 5 Aars Uddybning paa Rheden, som „endelig“, medens vi, og sikkert med god Grund, ansee det for utvivlsomt, at naar Arbejderne paa Revshaleen fra Syd fortsættes i 10 Aar vil Den sikkert ogsaa efterhaanden blive fortsat hen til Lynetten. At Havneraadet modsætter sig Besparelsen af de 28,000 Rd. for Uddybningen af Christianshavns Kanaler, begrundet i en varm Interesse for Industrien, staaer i al Fald i en stærk Modsatning til det Factum, at denne Uddybning i Havneplanen først er sat til at paabegyndes i det 14de Aar; kan det troste Havneraadet maa det gjerne betragte denne vor Bortskjering som kun „forelobig“, saa at der først om 10 Aar bliver Spørgsmaal om hvorvidt denne Uddybning skal finde Sted eller ikke. En fornyet Overveelse om dette Punkt er forøvrigt stillet i Udsigt af Indenrigsministeren.

Med Hensyn til Havneraadets Bemærkninger om, at Havneplanen i saa lang Tid har været under Forhandling ved de forskjellige Autoriteter, og at lithogropherede Exemplarer m.v. ere blevne uddelte i en viid Kreds, samt at Planen har været anmeldt i „Dagbladet“ af 11te Juni 1863, saa at den offentlige Dymærksomhed i tilstrækkelig Grad kunde have været henvendt paa samme allerede tidligere, skulle vi kun bringe i Erindring, at Planen ikke har været offentliggjort, at dens Forhandling i Børgerrepræsentationen, — det Stadium, der selvsølgelig maatte tildrage sig meest Dymærksomhed, — faldt under Krigen, som selvsølgelig stillede andre Interesser aldeles i Skygge, og at netop det Factum, at der ikke tidligere er fremkommet en offentlig Kritik af Havneplanen formeentlig er Beviis nok for, at den ikke tidligere i tilstrækkelig Grad har tildraget sig den offentlige Dymærksomhed.

At den offentlige Mening nu staaer ligeoverfor Havnebestyrelsen og ganske enkelte Mænd, troe vi ei staaer til at benægte.

Vi skulle nu gaae over til at betragte Havneraadets 5 Indstillingspunkter til Indenrigsministeren og den af Raadet til Støtte for disse Indstillinger i Erklæringen anførte Motivering.

ad 1ste Indstillingspunkt:

„At det bør fastholdes, at Udbygningen af Indrerheden og den deraf følgende Landdannelse paa Revshalegrunden udføres overeensstemmende med den vedtagne Havneplan.“

Herom udtaler Havneraadet: „at det er paa Udvidelsen af Indrerheden, at der ved Havneplanen er lagt Vægt, navnlig for at skaffe den fornødne Plads og Bandedybde for de Skibe, som under ingen Omstændigheder ville gaae ind i Havnen, — nemlig de Dampskibe, som i bestandig voksende Antal kun anløbe i Forbifælling, — og denne Udvidelse er en Nødvendighed, for saaledes at værne om, at det ikke skal komme dertil, at de nævnte Dampskibe slet ikke ville komme her, hvilket vilde blive et meget betydeligt Tab for Kjøbenhavn, eftersom omtrent Halvdelen af hele den Export, som herfra finder Sted til udenrigske Stæder, befordres ved de mellem Østersøen og Nordsøen færende og her anløbende Dampskibe“. Endvidere udtaler Havneraadet: „at Landdannelsen paa Rheden ikke er et Hovedoieemed, for hvis Skyld Udbygningen og Udvidelsen foretages, men Landdannelsen fremkommer som en Følge af Udbygningen og Udvidelsen af Rheden“; og til yderligere Støtte herfor anføres: „at paa een af de første Skizzer til Havneplanen var Landdannelsen vist med Bestiiden tæt til den nuværende 18 Fods Dybdelinie, men den blev forkastet netop fordi det blev erkjendt, at Rheden paa denne Maade ikke vilde erholde den nødvendige Brede, navnlig naar Fremtidens Krav toges i Betragtning.“*)

*) Hvor der i Citater af Havneraadets Erklæring er udhævet, er dette slett af os.

Den fortrinnsvise Bægt, som Havneraadet nu lægger paa Rhedens Udvidelse, væsentligt eller rettere udelukkende paa Grund af de forbiseilende Dampskibe, fremtræder hverken saaledes i Havnecapitainens Forslag af 1862 eller i Havneraadets Skrivelse af 12te Marts 1863 hvormed Forslaget indsendtes til Indenrigsministeren; det hedder saaledes i Forslaget: „Den Mangel, som meest trænger til at afhjælpes i Havnen, er Savnet af tilbørlig Dybde“ og: „Grundtanken for den nærværende Plan er derfor, ved en gjennemgaaende Uddybning af saavel Indrerheden som Havnen at afhjælpe den fornævnte Mangel, samt ved Dplægning af den fremkommende Fyldmasse, saa nær som muligt de Steder hvor den optages, at foretage Landdannelser, der kunne blive skiftede for Udviklingen af saadanne Interesser, der alt tildeels nu have practisk Betydning“, og i Havneraadets Skrivelse angives som de Hovedformaal, der ere anseete at maatte opnaaes:

- a. En gjennemgaaende Uddybning af Indrerheden samt af Havnen fra Toldboden til Gasværket tilligemed af de fra Havnen i Staden indgaaende Canaler, hvilke samlige Vandløb nu ingenlunde befinde sig i en tilfredsstillende Forfatning.
- b. Landdannelse i Rhedens og Havnens Interesse paa hensigtsmæssige Steder paa Rheden og i Havnen ved Hjælp af den ved Uddybningen vundne Fyldmasse, og
- c. Regulering og Forbedring af de til Havnen stødende Toldbod- og Havnepladse samt af Havneværkerne.

Med Hensyn til selve Den ansøres i Forslaget under: „Arbejder i Havnen nord for Knippelsbro:“

„Den paa Rheden er sat i Forbindelse med Lynetten og strækker sig saaledes over imod Batteriet Sixtus, at den mod Ost giver fuldkommen Læ for den Havnen nærmest værende Deel af Indrerheden, der saaledes, foruden at blive en ganske fortrinlig Opankringsplads for ankommende Skibe, tillige vilde blive at betragte som en Fort-

sættelse af den nærværende Havn. Dens vestlige Side er holdt saalangt tilbage, at den giver fri Flugt for Strøm og Passage fra Flaadens Leie, og imellem dens Sydside og Batteriet Sixtus er der holdt et for Vaadefart rigeligt Løb aabent." Og i Havneraadets Skrivelse:

„Dannelsen af Den paa Revshalen, hvorved ikke blot den paa Rheden og i Havnens nordre Deel optagne Fyldmasse ad korteste Veie og med mindst Bekostning anvendes paa nyttig Maade, idet Den vil danne et Bolværk for Rhedløbet imod Ost, hvorved det bliver roligere og sikkrere, ligesom et bredere Løb opnaaes ved Uddybningen foran Den til dens Bolværker, men der har derhos længe været Trang til en saadan Plads paa Rheden til Dylæg navnlig for Steentul og Ballast til Bequemmelighed og Besparelse af Tid og Penge for forbi-seilende og bortseilende Skibe, som nu i Almindelighed maae lade sig disse Fornødenheder tilføre i Framme fra Kuloplagene inde i Staden, etc.“

„Det vil endvidere blive et betydeligt og hidtil meget savnet Gode, som vil vindes ved, at der paa dette Sted, paa Rheden, bliver Plads for Havarister med de paa deres Løb beregnede Indretninger, Dphalebedding m. v.“

Det sees heraf, at Havnebestyrelsen, dengang den udarbejdede sin Plan, betragtede Den paa Revshalegrunden, — „dette Bolværk for Rhedløbet“, der skulde gjøre Indrerheden til en Fortsættelse af den nærværende Havn, og der altsaa kunde betragtes som en vordende Havnemole — som Hovedsiemedet, og Uddybelsen af Rheden, eller som det kaldes, et bredere Løb, fremtræder kun som en Følge af, at man maa uddybe foran Den til dens Bolværker; de forbiseilende Dampfskibe nævnes kun i Forbindelse med deres Kulforsyning, som ved Den antages at kunne ske hurtigere og billigere. Havneraadet fastholder saaledes vedblivende sin Plan, men

under forandrede Forudsætninger, og hvad der nu anføres som „yderligere Støtte“ for at ikke Landdannelsen men Udvildelsen af Rheden har været betragtet som Hovedsiemedet, nemlig, at Landdannelsen paa en af de første Skizzer til Havneplanen var vist med Vestfiden tæt til den nuværende 18 Fods Dybdelinie, men senere er bleven trukket tilbage, viser, saa forekommer det os, netop det Modsatte; „Bolværket for Rheden“ var først lagt ved 18 Fods Dybdelinie, og man tænkte ikke paa nogen Udvildelse af Rheden, men kun paa dens Uddybning, men da dette Bolværk paa dette Sted siensynligt vilde, endog i en betydelig Grad, indskrænke Pladsen paa Rheden, blev man nødsaget til at trække Den tilbage.

Havneraadet er ei heller mere fast i sin nye Begrundelsesmaade, end at det saa bestemt fornægtede Hovedsiemed, ved Revshaleøen at ville gjøre Indrerheden til en Fortsættelse af Havnen, igjen dukker frem i Erklæringen Pag. 14, hvor Raadet, — ved at udtale sig imod den i vor Pjece, i Overensstemmelse med Grosserer = Societetets Erklæring og Communalbestyrelsens Beslutning, gjorde Indstilling, nemlig at indskrænke Landdannelsen paa Rheden til et Minimum, kun til Anvendelse som Oplagsplads for Kul og Ballast, — bemærker, at man ikke vil kunne hjælpe sig med en saa lille Ø, 3 Tdr. Land, da en saadan ikke vil give tilstrækkelig Bolværksplads for de Rheden anløbende Skibe, „ligesom denne indskrænkede Landdannelselse overhovedet ikke vilde kunne yde Læ for Indrerheden, hvoraf da Følgen vilde blive, at Transporten mellem Havnen og Landdannelsen og derved selve denes Benyttelse, sandsynligviis vilde blive umulig.“ Revshaleøen, „dette Bolværk for Rhedløbet“, kan imidlertid dog itkun være paaregnet at skulle give Læ for Østenvinden, og Havnebestyrelsen overvurderer maasse ogsaa i saa Henseende dens Betydning, men hvad skal beskytte Transporten mellem Havnen og Den naar det blæser fra Nord, Nordost eller Nordvest?

Endnu et Moment bringer Havneraadet ind i Betragtningen til Støtte for „Nødvendigheden“ af Udvidelsen af Møden og Anlægget af Nøvschalpen, og det er Hensynet til Concurrencen med det forestaaende store Havneanlæg Nord for Kronborg; det hedder derom i Erklæringen: „Det maa ansees for saameget vigtigere for Kjøbenhavn, at disse Foranstaltninger ikke udsættes, som der nu synes at være en sikker Udsigt til, at Byen i en nær Fremtid vil erholde en Concurrence ved et nyt Havneanlæg Nord for Kronborg af en saadan Natur, at anløbende Skibe utvivlsomt, hvis Foranstaltninger ikke i Tide træffes her, vilde forlade Kjøbenhavn og søge ind til dette Sted, hvor de vilde finde deres Krav hurtigere fyldstgjort.“

Det kan ikke netop siges at være velbetænt af Havneraadet, at bringe dette Moment frem; thi Raadet har ikke ladet sig bevære af denne for vore Havneforholds Udvikling og derved for Kjøbenhavns Fremtid saa betydningsfulde Sag, men ladet den hengaae aldeles upaaagtet lige til Concessjonen var givet og Udførelsen betragtet som nær forestaaende, medens Raadet havde den stærkeste Opfordring til strax da Planen til dette storartede Havneanlæg kom frem, om ikke tidligere, at sætte sig i Bevægelse for at tilveiebringe idetmindste en tilsvarende Udvidelse og Forbedring af Kjøbenhavns Havn og navnlig dens Nabning mod Syd ved et Skibsløb til Kjøge Bugt; thi det er Skibsfarten Syd fra som Kjøbenhavn i denne Concurrence maa gjøre Regning paa, og i saa Henseende bliver Løbet igjennem Kallebostrand af afgjørende Betydning, navnlig for de Skibe, som for Nordvind ikke kunne passere Drogden og nu opankre i Kjøge Bugt; er først Drogden passeret, er Seiladsen let i den øvrige Deel af Sundet, og den længere Vej til Kronborg Havn af mindre Betydning. Som sagt, Havneraadet burde være gaaet i Spidsen i Sagen om Udvidelsen af Kjøbenhavns Havn og dens Nabning imod Syd, og det saamegetmere som der ikke staaer Havneværnenet ringe

Midler til Raadighed; Malmø kan iøvrigt tjene til Exempel paa hvad der kan udrettes med Energi. Havde Havnen ligget under Communens Bestyrelse istedetfor umiddelbart under Indenrigsministeriet, stod forhaabentlig vore Havneforhold anderledes end nu; thi da var der sikkert ikke saaledes bleven givet Havnebestyrelsen frie Hænder, uden en nærmere Veiledning eller Anviisning til ogsaa i Planen at varetage andre for Communen vigtige Interesser, end dem Havnebestyrelsen nærmest repræsenterer.

At Havneraadet kan tro, at en saadan Udvidelse af Rheden som efter Havneplanen, med Revshaleøen, kan blive af nogensomhelst Betydning i Concurrence med Helsingørs nye Havn er mildest talt naivt, og var Sagen ikke saa alvorlig, maatte man smile ved at see Havneraadets Tale om, at det formeentlig er uundgaaeligt, hvis de paagældende kjøbenhavnske Handelsforhold ikke ved det helsingørske Anlæg skulde komme til at lide usforholdsmæssigt, at der itide her træffes Foranstaltninger til at gjøre Rheden saavel stor nok som dyb og beqvem nok for at kunne modtage og forsyne den større Skibsfart, navnlig den, der i Forbiseiling søger hertil; thi ikke destomindre er ingen Forandring forsøgt truffen i Havneplanen, hvorefter Rhedens Uddybning først vil begynde i det 5te Arbejdsaar; disse efter Raadets Formening nødvendige Foranstaltninger, „der uundgaaeligt maa træffes itide“, ville muligt ikke blive paabegyndte for Carlees Havn er saagodt som færdig. Da Carlees Plan ikke var fremkommen dengang Havnebestyrelsen udarbejdede sin, have vi med Forsæt ikke i vor Bjece berørt denne Sag, som vi iøvrigt ogsaa maatte antage at Havneraadet ikke havde havt nogen Opmærksomhed tilovers for, men at Havneraadet, efterat denne Opmærksomhed nu sees at være tilstede, i den Grad kan undervurdere dette Havneanlægs Betydning for Københavns Fremtid er ubegribeligt, og det vil nok komme til Erkjendelse, om kun ikke for sildigt, i hvilken

Grad Grosserer Andersen i sin Betragtning af vore Havnesforhold har været fremsynet, fremfor Havnebestyrelsen.

Idet vi gaae ud fra Havneraadets nærværende, iøvrigt noget uklare Standpunkt, nemlig Rhedens Udvidelse som Hovedsiemedet, men Revshaleøen fremgaaende som en Følge af Rhedens Uddybning og Udvidelse, idet denne er den bekvemteste og billigste Maade hvorpaa man kan blive af med den optagne Fyldmasse, medens dog Raadet betragter Den som en Nødvendighed væsentligst af Hensyn til de forbiseilende Dampskibe, for at disse kunne erholde „passende Bolværksplads, hvor de saamtidig med Kulforsyningen kunne foretage Omladning af Gods med en saadan Hurtighed, at de ikke utilbørligt blive opholdte“, — skulle vi noget nærmere betragte disse Forhold.

Hvad saaledes Udvidelsen af Rheden efter Havneplanen angaaer, da er det klart, at da der stadig maa holdes et rigeligt bredt Løb frit langs Revshaleøen for at give uhindret Afgang til Bolværterne, vil Rheden som Stoppeplads eller Spankringsplads suarere blive indskrænket end udvidet, altsaa Resultatet det Modsatte af hvad der er tilfattet. Om end en Udvidelse af Rheden utvivlsomt vilde medføre Fordele, kan den dog ikke henregnes til de meest paatrængende Foranstaltninger, og i intet Tilfælde vil den kunne erstatte Havnens Udvidelse og Aabning mod Syd. Troer derimod Havneraadet, som man jo maa antage, ogsaa med Fremtidens Krav for Die, paa Nødvendigheden af en fortsat Udvidelse af Rheden, og navnlig ved Udgravning i Revshalegrunden, saa begaaer det jo en Feil ved at oplægge Revshaleøen, der vil danne en Bom for yderligere Udvidelse. Spørgsmaalet om det Sted ved Rheden, hvor Opsyldning skal skee, burde derfor tages under fornyet Overveielse. At man ved at optage det samme Quantum Fyldmasse i den vestlige og dybere Deel af Rheden nærmere mod Land, istedetfor at udgrave den i den steile Revshalegrund, vilde for samme Bekostning opnaae et større Re-

sultat i Uddybning og Udvidelse af Rheden, affeet fra at gjøre den til Havn, er indlysende, ligesom ogsaa en Landdannelse ved denne Fylmassetes Oplæggelse i Forbindelse med Landet, saaledes som af Indenrigsministeren antydet i hans Svar paa den indgivne Adresse, vilde blive saavel billigere at udføre, som værdifuldere, og Planen for Rhedens Uddybning, der efter Havneplanen først skal paabegyndes i det femte Arbejdsaar, burde derfor, ogsaa af dette Hensyn, underkastes en Revision.

Havnebestyrelsens Princip for Landdannelse, eller som det hedder i Erklæringen: „den Grundtanke, som i Havneplanen er gennemført, at den opgravede Fyld skal oplægges saa nær som muligt det Sted hvorfra den tages“, er i det Hele høist eiendommeligt, og ifkun lidet betryggende med Hensyn til Dynaaelsen af den fordeeltigste Landdannelse. Havnebestyrelsen betragter Dannelsen af Land kun som den nødvendige Følge af Uddybningsarbejderne, og „Grundtanken“ er, at skaffe sig af med Fylden paa den letteste Maade; Fylden fra Rheden og fra Havnens nordlige Deel kaster man paa Revshalegrunden, med Fylden fra Havnen mellem Knippelsbro og Langebro fylder man Toihuusbasinet og danner saa brede Quaier at Havnen indskrænkes næsten til en Kanal, og Fylden fra Gasværksløbet lægges paa Siden af dette, hvorved der dannes en D; men at Fylden oplagt andet Steds med nogen forøget Beføstning vilde kunne give Arealer af langt større Nytte og Værdi, det har man ikke havt Die for eller ialfald ikke taget i Betragtning. Ja selv efterat der ved vor Pjece er givet Havneraadet Leilighed til en Overveielse af dette Spørgsmaal, er dog Havnebestyrelsen saa indtagen i sin Grundtanke, at den udtaler sig imod vor Bemærkning om en nyttig Anvendelse i Kallebostrand paa Amagersiden og Sjællandssiden af Fyld fra Havnen, og det af 3 Grunde. For det Første, fordi Omkostningen til den forlængede Transport gennem Havnen mindst vilde blive 16 St.

pr. Læst; for det Andet, fordi den hyppige Transport af Pramme med Fyld gennem Havnens hele Længde vilde blive hæmmende for den daglige Trafik i samme; og for det Tredie, fordi der ofte vilde blive Havari ved Prammenes Bugsering gennem Broerne. De tvende sidste Argumenter synes af ringe Betydning, og Havneraadet, der ikke finder nogen Betænkelse ved Havnens betydelige Indsnebring mellem Knippelsbro og Langebro og antager Strømløbet gennem Knippelsbro tilstrækkeligt reguleret efter Havneplanen, maatte vel helst have sparet dem, men det første Argument, Betydningen af den fordyrede Transport, er dog det bedste til at vise Havneraadets utilborligt eensidige Betragtning af disse Forhold.

Medens Raadet i sin Erklæring udsæer Værdien af den opfyldte Grund mellem Knippelsbro og Langebro til 5 Rd. pr. Quadratalen, nævnes en Priis af endog kun 64 St. pr. Quadratalen for Den ved Gasværksløbet, hvilken ifkun er Udgiften for Fyldens Optagelse og Henlæggen, nemlig 64 St. pr. Læst, altsaa uden Dækning for Udgift til Bolværker etc., men ved denne anslaaede store Forsjæl i Priis indrømmer jo Raadet selv den store Betydning af Beliggenheden, og det burde da ogsaa kunne indsee, at den forøgede Transportudgift af 16 St. pr. Læst vil blive uden Betydning naar Fylden oplægges paa et hensigtsmæssigt Sted, saaledes t. Ex. paa Sjællands- og Amagersiden, thi disse Arealer, hvortil Fylden hentet fra Havnen, saaledes vil koste 80 St. pr. Læst, ville paa Grund af den store Trang netop til saadan Plads, og hvormed Revshaleøen, eller Den i Kallebodstrand ikke vil kunne taale Sammentigning, selvfølgelig have en betydelig Værdi.

Hvad dernæst Revshaleøens Anvendelse angaaer, da sees det, at denne nu er paatænkt udvidet. Efter

Havneplanen skulde dens nordlige Deel anvendes til „offentlig Ballastplads, hvortil Skibene henvistes fra Havnen“; dens midterste Deel „til Dplag af grovere Transitvarer, navnlig Kul til Forsyning af de i Forbi-seiling anløbende Dampstibe“; dens sydlige Deel „til Anlæg af en Dphalingsbedding, mulig i Forbindelse med en Dok, og til midlertidig Dplagsplads for Havaristers Ladninger.“ Foruden denne Anvendelse vil nu Havneraadet, efter hvad foran er anført af Erklæringen, tillige benytte Den til der at omlade det Gods, som de forbi-seilende Dampstibe skulle løsse eller indtage samtidig med Kulforsyningen, for at disse Skibe ikke utilbørligt skulle blive opholdte.

Hvad den offentlige Ballastplads angaaer, da sees det af Erklæringen at Havnevaesenet, „i de enkelte Tilfælde, hvor et Skibs Construction ikke tillader, at det forhaler tomt“, vil tillade at en Deel af Ballasten indtages i Havnen, og Raadet smigrer sig med at Tvang ikke vil blive nødvendig med Hensyn til Skibenes Henviisning til Havnevaesnets Ballastplads paa Revshaleven, da der ikke kan være Tvivl om, at Skibene forhale derhen, hvor de faae Ballasten billigst.

Havneraadet tager dog maastee ikke tilbørligt Hensyn til at al Tidspilde medfører Bekostning, og at Tiden i mange Tilfælde er meget kostbar for Skibsførerne; Forhalingen til Den og Læggen til Beværk vil ikke tage liden Tid, og man bør ikke forhindre en Skibsfører fra, naar han foretrækker det, selv om Ballasten i Havnen er dyrere, at kunne indtage Ballast samtidig med sin øvrige Forsyning eller medens han udløser. Skibsførerne bør utvivlsomt i saa Henseende have frie Hænder, og der bør derfor ikke blive Spørgsmaal om nogen Henviisning til Den for at tage Ballast, men selvfølgelig bør den private Ballastforsyning i Havnen være undergivet betryggende Control; vilde man t. Ex. henvise et Dampstib, der skal

indtage nogen Ballast til at sætte Kreaturer paa, til Revs-haleen, for derfra igjen at gaae tilbage til Havnen?

At vi erkjende Nyttens af et Dplag paa Rheden paa et passende Sted af Kul og Ballast fremgaaer af vort Forslag til en mindre Landdannelsse i dette Diemed; de store anløbende Dampskibe, der kun skulle indtage Kul eller tillige omlade en mindre Deel Gods, ville dog sikkert i Reglen foretrække at ankre op paa Rheden og tage det fra Bram istedetfor at lægge til Bolværk.

Vi have i vor Pjece gjort os skyldige i den vistnok tilgivelige og i Realiteten ikke betydelige Unoiagtighed, at sige at der efter Havneplanen var bestemt Anlægget af et „Skibsværst“ paa Den; vi burde have sagt Anlægget af „en Op-halingsbedding, mulig i Forbindelse med en Dok, navnlig for Havarskibe og deslige.“ Vi troe imidlertid vedblivende, i Overeensstemmelse med Grosserer-Societetet og med Borgerrepræsentationens Udvalgs Betænkning af 20de November 1863, at Stedet ikke egner sig dertil paa Grund af sin isolerede Beliggenhed. Den Dømming fra Den over til Sextus, som Havneraadet nu stiller i Udfigt, findes ikke i Havneplanen; efter denne skulde der her holdes et rigeligt Løb aabent for Baadefarten. Havneraadet anseer det ikke for en „Umulighed“ at opnaae Militaeretens Samtykke til i sin Tid at anlægge denne Dømming, men dette Samtykke skal dog først erhverves, og denne Forbindelse mellem Den og Christianshavn vil ikke frembyde ringe Vanskelighed, hvis den overhovedet kan indrømmes. Havnebestyrelsen stoler rimeligviis med Hensyn til denne Dømming paa det samme Held, som den i andre Tilfælde har havt med Hensyn til andre Afvigelser fra Planen; er først Den anlagt, vil Absurditeten ved en manglende Forbindelse med Land nok frembringe Dømmingen; var først Bolværket ved Frederiksholmskanal givet det fra Planen afvigende Ruæk mod Nord, fik det ogsaa nok Lov til at blive saaledes. Havneraadet finder at et Værst for

Havaristibes Reparation ligger heldigt paa Rheden for at Skibene ikke skulle udsættes for at blive opholdt i Havnen ved Indefrysens; men Havnen er i Reglen aaben for Rheden, saa denne Frygt er mindre vel begrundet.

Med Hensyn til Isens Bortgang fra Rheden have vi ibrigt ikke sagt, at det er „nødvendigt“ at Isen gaaer bort over Revshalegrunden; vi have kun bemærket, „at man hidtil har havt Betænkelighed ved at luffe Veien over denne Grund for Isen paa Indrerheden, naar den, som det oftest steer, bryder med vestlige Vinde, som give Høibande, og dernæst driver bort over Grunden.“ Hvad Forholdet i Kallebostrand angaaer, da forekommer det os, at den i vor Piece citerede Erklæring fra Lodsen i Kalleboderne om, at Løbet gennem Kallebostrand næsten hele Vinteren har været seilbart, idetmindste for Ferndampskibe, ikke paa nogen Maade svækkes ved den Oplysning, at der fra den 21de Januar til den 12te April 1865 ingen „Baade eller Fartøier“ hverken er kommet eller har kunnet komme ud eller ind i Havnen gennem Kallebostrand; thi saadanne Fartøier gaae ikke tilføes i Isvintre, selv om de kunne komme ud af de Havne, hvor de høre hjemme.

Den „frie Concurrence“ som Havneraadet vil bringe i Anvendelse ved Beddingen paa Revshaleøen i Lighed med hvad der finder Sted i England, nemlig saaledes, „at vedkommende Havarist ved Brugten af Beddingen ikke er bunden til at skulle benytte nogen bestemt Skibsbygmester til at udføre Reparationen af Skibet“, troe vi ikke vil kunne faae nogen synderlig Betydning paa dette isolerede Sted; tilsvarende Forhold findes neppe i England eller nogetsteds; fremkommende Tilbud om at kjøbe Grund til et saadant Anlæg paa den eventuelle D, ville ikke vise Beliggenhedens Fortrinlighed, men ikkun den, ibrigt nofsom bekjendte, totale Mangel paa Plads til et saadant Anlæg i Havnen; bedst troe vi det vilde blive for Havaristerne, saavel som for Andre, om der i denne Henseende var

„fri Concurrence.“ At Havnevesenet bliver nødt til at sælge Arealerne paa Den billigt, tvivle vi slet ikke paa, der vil sikkert ikke blive Dækning for hvad de koste at tilveiebringe, naar man regner rigtigt. Efter Forlydende skal der endog være stillet et Isig dannende Actieselskab i Udsigt gratis at faae Afbenyttelsen af 100,000 □ Alen af Den for der at anlægge en Dphalebedding. Skal der paa Den bygges Pakhuse til Havariladningernes Oplæggelse, og den fornødne Plads staae til Disposition, bliver det vel ikke saa billigt at oplægge en Ladning der, og at Stedet ligger „saa at sige udenfor Toldgrændsen“, kan ogsaa siges om Nyholm, hvor Havariladninger, der igjen skulle indtages og ikke sælges her, ofte ere tilladt oplagte.

Hvad nu Havneraadets seneste Plan til en udvidet Anvendelse af Revs Haleøen angaaer, nemlig som Løse- og Ladeplads for Gods fra og til de forbiøilende Dampskibe, da er den neppe saa hensigtsmæssig som storartet.

Idet Havneraadet i sin Erklæring anfører Qvantiteten af den hele Udførsel til fremmed Sted med anløbende Dampskibe som kommende i Betragtning ved Spørgsmaalet om Indrethedens Udvidelse og tilstrækkelig Bolværksplads ved Den, maa det være Raadets Hensigt, at ingen af disse Dampskibe fremtidig skulle løbe ind i Havnen, medens nu Bolværkerne saavel ved Toldboden som ved Gammelholm stadig benyttes af disse Skibe. Der anføres ikke i Havneraadets Erklæring Betydenheden af hvad der indføres med disse Dampskibe, men Udførselen angives fra 1859 til 1865 at være steget fra 15,800 til 27,000 Læster, men hvormeget der heraf er Steentul angives ikke, hvilket dog Raadet sikkert har skaffet sig Underretning om. Det Gods som nu løses og indtages i Havnen skal altsaa efter Havneraadets Plan løses fra og indlades i disse Dampskibe ved Revs Haleøens Bolværker samtidig med Kulforsyningen. Transporten af dette Gods fra Den til Byen og omvendt vil medføre en ikke ringe Udgift, og den i mange Tilfælde,

efter Aarstids og Veirets Bestaaffenhed, nødvendige Op-
læggelse af bemeldte Gods i Pakhuus paa Den vil ogsaa
blive betøstelig og omstændelig. Kuloplaget er paa et
Sted af Den, Ballastpladsen paa et andet og Godsoplaget
paa et tredie Sted, et Skib, der skal indtage Kul og tillige
løsse og indtage noget Gods og muligt tillige noget Ballast,
vil Havneraadet saaledes, som det synes, nøde til at
forhale fra det ene Sted til det andet; hvor megen
Tid og Arbeide vil et saadant Arrangement ikke kræve. Vi
skulle ganske overlade til de af Handelsstanden, som nu
modtage og affibe deres Varer fra og til disse Dampskibe
inde i Havnen, at bedømme Hensigtsmæssigheden af denne
Havneraadets nyeste Plan til Gunst for de kjøbenhavnske
Havneforhold i Concurrence med Carlees nye Havn
ved Helsingør.

ad 2det Indstillingspunkt.

„At Arbeiderne mellem Knippelsbro og Langebro bør
fortsættes og fuldendes efter den Plan, hvorefter deres
Udførelse alt nu er vidt fremskreden.“

Selvfolgelig have vi ikke havt Noget at erindre imod
Uddybningsarbejderne imellem Knippelsbro og Langebro, da
dette Bassin i høi Grad trængte til Uddybning, og ved sin
Rummelighed var stiftet for den større Trafik, som Forholdene
maatte ventes at medføre, men netop derfor have vi ogsaa
i vor Pjece udtalt os imod en meere end nødvendig Ind-
snævring af denne Deel af Havnen ved Anlæget af de
iøvrigt nødvendige offentlige Quæier udfor Toihuset og
Bryghuset, og indstillet denne Deel af Planen til en
nærmere Overveelse, forinden der blev gaaet videre med
Udførelsen. Efter Havneraadets Erklæring er Hoved-
foranledningen til den foreslaaede Quæibrede Hensynet til
„at gjøre det muligt for det sjællandske Jernbaneselskab at
anlægge en Hestebane fra Banegaarden til Quæien saaledes,
at den, om fornødent, med Tiden kunde føres videre“, og

ikke Hensynet til at skaffe Plads til Pakhuse; at denne tilveiebringes er kun „en heldig Omstændighed.“ I Forslaget til Havneplanen Pag. 15 (Anlæg mellem Knippelsbro og Langebro) stilles det dog netop i Spidsen, at anvende en Deel af det indvundne Areal, „til en langs Havnen anlagt 80 Alen bred Gade, der dog muligt af forskellige Hensyn helst maatte gjøres til en i Lighed med Toldboden lukket offentlig Plads“; 10 Alen skulde nemlig ligge nærmest Bolværket, dernæst 35 Alen til Opførelse af Pakhuse og bag disse atter 10 Alen til Anlæg af Hestebanen. Herefter er det ret naturligt, baade at vi have antaget Plads til Pakhusene for det første Motiv, — hvilken Antagelse lige efter Havneplanen, Havneraadet ikke desto mindre i Erklæringen betegner som „en fuldkommen Afvigelse fra det Sande i Sagen“, — og tillige at Havnebestyrelsen, ved „en i Lighed med Toldboden lukket offentlig Plads“, havde tænkt paa et Fridoketablissement; dette see vi nu ikke har været Tanken, og efter Havneraadets Udtrykningsmaade at dømme har Raadet endog taget os en saadan Antagelse fortrydeligt op, men ikke destomindre bevares det fremdeles som en Hemmelighed, hvilke de forskjellige Hensyn ere, som maatte gjøre det ønskeligt helst at afslutte denne Plads. At Hensynet til Jernbaneselskabets Sporvei skulde have været Hovedmotivet, have vi iøvrigt ogsaa af en anden Grund ikke kunnet antage. Det var nemlig bekjendt nok, at der ikke dengang vor Bjece udkom, ei heller da Raadet afgav sin Erklæring, var opnaaet Enighed med Jernbanebestyrelsen om Betingelserne for dette Anlæg i det Hele, og vi troede derfor ikke at kunne forudsætte, at Hensynet til Sporveien var Hovedmotivet til Quai bredden, da vi ikke kunne forstaae, at Havnebestyrelsen i saa Fald ikke havde havt Betænkelse ved at paabegynde, ja endog forcere Anlægget af disse Quai'er, hvis Anlæg vil koste 169,800 Rd., forinden en saadan Enighed og bindende Overenskomst med Jernbaneselskabet var tilveiebragt; Spørgsmaalet om Hestebanens Førelse fra

Banegaarden til Havnen er forøvrigt endnu ikke afgjort. Borgerrepræsentationens Udvalgsbetænkning af 20de November 1863 forudsætter ogsaa, at denne Landdannelse, naar der blev reist Indsigelse mod at disponere over Pladsen til Pakhuse, bør foretages „i en noget tilbagetrukket Linie.“ En saadan Indsigelse er fremkommen fra Krigsministeriets Side, og ved en mellem dette og Havnebestyrelsen afsluttet Overenskomst blev det afgjort, „at det hele Areal, som efter Opfyldningens Tilendebrielse vil være beliggende mellem Løihusets og Proviantgaardens nye Hegn paa den ene Side og de nye Bolværker paa den anden Side, bliver Havnevæsenets Eiendom. Det maa dog, saalænge Løihuset eller Proviantgaarden forbliver i Statens Besiddelse, ikke benyttes efter den oprindelige Bestemmelse, tildeels til Plads for Pakhuse, men ifkun som aaben Plads og Gade, dog at Havnevæsenet skal være berettiget til, sammesteds at anbringe Genetages Skure. Imidlertid maa hverken disse Skure eller de aabne Pladse benyttes saaledes til Dplægning af Gods m. v., at deraf kan opstaae Brandfare for Løihuset og de andre Bygninger paa Slotsholmen. Havnebestyrelsen skal til enhver Tid være pligtig, naar der fra Militaeretats Side reises nogen Indsigelse i denne Henseende, uopholdeligt at tage den tilfølg og foretage de fornødne Forandringer.“ Efter almindelig Sprogbrug er Genetages Skure, hvori ifkun en betinget og meget indskrænket Lagring af Gods efter Overenskomsten kan tilstedes, og Genetages Pakhuse dog ikke Synonymer, og vi forstaae ikke hvorledes Havneraadet i sin Erklæring, lige imod Overenskomsten, kan sige, at det „ikke er correct, men vildledende“, naar vi i vor Pjece sige, at Krigsministeriet har negtet Opførelsen af Pakhuse udfor Løihuset, og „at Sandheden er den, at Krigsministeriet har negtet Tilladelse til at opføre Pakhuse med flere Etager;“ Havneraadet røber videnlystigt Talent til at kunne finde Sandheder, som ere skjulte for Andre.

Det sees endvidere af Erklæringen, at Quaen foran Toihuset er rykket 100 Fod længere frem i Havnen, end der først var anseet nødvendigt, ene og alene af Hensyn til det høist tvivlsomme Anlæg af en Jernbanebro over Frederiksholms Kanal og til Passagen igjennem denne Bro. Selv om denne Bro nogensinde skulde blive udført, hvilket vi foreløbig betvivle, kunne vi fra et technisk Standpunkt aldeles ikke indrømme Nødvendigheden af paa Grund heraf at forøge Opholdningens Brede ved Munden af Frederiksholms Kanal fra 150 til 250 Fod, ligesaa lidt som vi af technisk Hensyn kunne forklare os Anledningen til den uheldige Afvigelse fra Havneplanen med Hensyn til Bolværket ved Bryghuset. Vi maae derfor, tiltrods for Havneraadets lidet højlige Dmtale om vort Skøn i saa Henseende, dog fastholde, at Havnen her er indskrænket mere end nødvendigt, selv om den Brede, der er bleven tilbage, er af samme Størrelse som de fleste andre Steder i Havnen. Da Bolværkerne allerede ere anlagte, og Indsnevringen saaledes iværksat, ansee vi det nu for uforsøgt at gaae nærmere ind paa Raadets Drøftelse af denne Havnebrede, og vi skulle derfor indskrænke os til — ligeover for Havneraadets Angivelse af, at Bassinet efter den Murrayske Plan kun er givet circa 400 Fods Brede — at oplyse, at dette 5,700 Fod lange Bassin, med 360 Fods Brede i den nordlige og 480 Fods i den sydlige Ende, ikke alene havde flere Indsnit for lossende og ladende Skibe, hvilke saaledes ikke, som i Bassinet mellem Knippelsbro og Langebro, vilde genere den frie Bevægelse, men at der ved Guderne af Murrays Bassin, ved Indløbene til Kanalerne, havde rummeligere Partier, af indtil 1000 Fods Brede, hvor altsaa Sveining kunde beqvemt finde Sted, samt at Murray ikke, saaledes som af Raadet bemærket, senere har „driftet“ sig til at foreslaae et betydeligt smallere Havnebassin.

ad 3die Indstillingspunkt.

„At det fastholdes, at den for Strømlobet gennem Knippelsbro nødvendige Afretning af Havnen tilstrækkelig opnaaes ved Gjennemførelsen af den vedtagne Havneplan, og at Havnen, som Folge heraf, ikke bør bidrage til Udgifter, der vilde være forbunden med Foranstaltninger, som maatte sigte til en yderligere Regulering, navnlig ved en Afhjæring af den Bynt, hvorpaa Sufferhuset Phønix er beliggende.“

Af Hensyn til at Spørgsmaalet om Knippelsbroes Ombygning og Tilveiebringelsen af den gunstigste Strømretning for Skibes Passage gennem Broen er Gjenstand for en særlig Behandling, have vi i vor Pjece iffun udtalt, „at det efter vor Formening fortjener at tages under Overveielse“, 1) om ikke Havnen bør deeltage i Udgifterne til en eventuel yderligere Regulering end efter Havneplanen af Bolværkslinien ved Knippelsbro, da gunstige Strømførhold for Skibenes Passage gennem Broen, — naaget den hurtige Passage har størst Betydning for Landfærdigheden, — dog ogsaa ere af megen Betydning for Havnen ved Ordningen af disse Forhold for en lang Fremtid, og 2) om ikke Havnens Bidrag tildeels kan indvindes ved foreløbig Udsættelse af de mindst vigtige af de i Havneplanen foreslaaede „spredte Foranstaltninger.“

Havneraadet gaaer derimod ud fra, at det tilfulde er godtgjort, at den for Strømlobet gennem Knippelsbro nødvendige Afretning af Havnen tilstrækkeligt opnaaes ved den i foregaaende Punkt ommeldte Indsuevring af Havnen Syd for Knippelsbro, men efter hvad der hidtil er fremkommet, turde dette være meget tvivlsomt. Forfaavidt Raadet støtter sig paa Stadsingenieur Goldings Fremstilling af Strømmes Bevægelse i bugtede Lob, skulde vi bringe i Erindring, at denne Fremstilling er bleven stærkt angreben af den mathematiste Docent ved den militaire Høiskole, Capitainlieutenant Navn.

Naar Raadet anfører, at vi tilraade en Udvidelse af

Knippelsbroløbet, da er dette ikke correct; i Bjecen omtales ikke en Udvidelse af selve Broløbet, men ifkun Regulering af Havneløbet i Nærheden af Broen for at opnaae heldige Strømretninger. Havneraadet gaaer videre og fremhæver, at denne Udvidelse af Broløbet vilde fremkalde en yderligere Forringelse af Strømhastigheden i Frederiksholms Kanal. Vi ville dertil bemærke, at hvis en saadan Udvidelse af Broløbet virkelig var ønskelig, saa fik det at være med den ringere Hastighed i Kanalen, thi det gjælder først og fremmest om at tilveiebringe de gunstigste Forhold i Hovedløbet, Havnen. Men paa den anden Side bør man undgaae Alt, der uden at være til Gavn for Hovedøiemedet, Havnens Regulering, dog virker usordeelagtigt for Strømningerne i Kanalen, og derfor er det en Feil, at man har forlænget Frederiksholmskanals sydlige Indløb i en Retning, der danner en uheldig Vinkel med Strømretningen i Havnen, og man burde ganste vist i den Henseende endnu, og det snarest muligt, gribe igjennem og betydeligt affstumpe det Hjørne som Bolværkslinierne danne udfør Bryghuset.

Naar Havnebestyrelsen iøvrigt har anseet sig forpligtet til at anvende et ikke ringe Beløb af Havnens Midler til Gunst for Landsfærdsejen mellem Jernbanen og Havnen saavel som af Hensyn til Skibenes Passage gjennem den eventuelle Jernbanebro over Frederiksholmskanal, skulde man synes at Havnebestyrelsen, selv affect fra de Krav, en fremtidig Udvikling vil stille, maatte føle en langt større Forpligtelse for Havnen til at deeltage i en Reguleringsudgift til Opnaaelse af den sikreste og hurtigste Passage gjennem Knippelsbro, hvorved tillige en hensigtsmæssigere Forbindelse mellem Havnens to Sider, altsaa et for Havnen vigtigt Formaal, vilde opnaaes.

ad 4de, 5te og 6te Indstillingspunkt.

„At Arbejderne i Kallebostrand bør fremmes efter den vedtagne Havneplan, og at Uddybningen af et Løb til Skjægebugt bør overlades ene til private Kræfter.“

Vi have i de foranstaaende indledende Bemærkninger paablikt, at Havneplanen, saaledes som den er motiveret i Forslaget af 29de December 1862, staaer i en principiel Modfætning til Kallebostrandssagen ved fortrinsviis at ville Havnens Udvidelse mod Nord istedetfor mod Syd. Havneraadet har imidlertid nu stillet Spørgsmaalet om Havnens Udvidelse under en anden Betragtning.

Hvad angaaer Arbejderne i Kallebostrand efter Havneplanen, da er det, efter Havneraadets Skrivelse af 12te Marts 1863 til Indenrigsministeren Pag. 5, egentlig Hensynet til Besværligheden og Beføstningen ved den betydelige Tilførsel af Kul til Kjøbenhavns Gasværk, hvilken, af Mangel paa Bærkets Veligheden ved dybt Vand, maa stee fra Havnen med Pramme, som var Hovedaarsagen til at der i Havneplanen blev optaget et Løb fra Langebro til Gasværket, medens Landdannelsen, Den, paa Siden af dette Løb, kun fremtræder som det underordnede Hensyn, som fremkommet ved, paa den letteste Maade, at skaffe sig af med den opgravede Fyldmasse; at Indenrigsministeren betragter dette Forhold fra samme Synspunkt, fremgaaer af hans Svar paa Adressen. Ogsaa i denne Henseende har Havneraadet nu opgivet det tidligere og stillet sig paa et almindelig industrielt Standpunkt.

Havneraadet udtaler nemlig i Erklæringen, Pag. 26, som sin nuværende Opfattelse af Havneplanen: „at den langt overveiende, ja man kan sige hele den extraordinaire Arbeidskraft er lagt paa at erholde Havnen udvidet sydester, væsentlig i industrielle Former als Interesse, medens kun den ordinaire Arbeidskraft er bleven forbeholdt de Handelen og den egentlige Skibsfart nærmest vedrørende Interesser.“*)

Det er os en stor Tilfredsstillelse at Havneraadet vedtjender sig med Kraft at arbejde for Havnens Udvidelse

*) Hele dette Citat er udhævet i Raadets Erklæring.

mod Syd, væsentlig i industrielle Formaals Interesse, og der er derved nu i saa Henseende tilveiebragt Overensstemmelse i Principet mellem Havneraadets og vor, til Sagens grundige Behandling i Regeringscommissionen støttede, Overbeviisning.

Vi have endvidere i de indledende Bemærkninger paaviist, at medens Havneraadet, som en Heelhed, anbefalede Fornyelsen af Grosserer Andersen's Concesssion, saa blev Kallebostrandsfagen fra en vis Side paa det Kraftigste modarbejdet, for at fremme den af Havnebestyrelsen selv udfastede Plan, navnlig gjennem den af 9 af Sø- og Handelsrettens søyndige Medlemmer afgivne Erklæring om, at der ikke kan tillægges et Skibsløb igjennem Kallebostrand med 60 Fods Bundbrede en Betydning for Skibsfarten, som staaer i passende Forhold til de Bekostninger, som dets Tilveiebringelse vilde medføre, hvilken Erklæring blev benyttet som det vigtigste Motiv for Udvalget, og derigjennem for Borgerrepræsentationen, til at fraraade Concesssionens Fornyelse, ja Udvalget vilde dengang hverken tilraade Communen at interessere sig i Kalleboforetagendet, selv kun med de 300,000 Rd. som Communen selv sparer paa Kultransporten til Gasværket, eller at fornye de tidligere Forpligtelser til at foretage de i og for sig nødvendige Uddybningsarbejder i den gamle Havn og Ombygningen af Knippels- og Langebro, — Arbejder, der vilde kunne fremmes aldeles uafhængige af Kallebostrandsfagen, og som netop ved dennes Gjennemførelse bleve end mere paatrængende nødvendige. Med hvilken Føie denne Sag har kunnet opstilles som staaende iveien for Udførelsen af de nødvendige og paatrængende Arbejder i den gamle Havn, lod sig kun forklare, naar man gik ud fra, at det Havnebestyrelsen vilde, var principielt afvigende fra Kallebostrandsfagen. Nu ere disse Arbejder i den gamle Havn, saaledes som det selvfølgelig ogsaa maatte stee, optagne i Havneplanen; Havnebestyrelsen har selv paa-

taget sig for Communen at udføre Løbet til Gasværket, men henviser Udgravningen af et Løb til Rjøgebugt, til at udføres ved private Kræfter. Havneraadet under- vurderer saaledes ikke nu dette Skibsløbs Betydning saavel for Skibsfarten og Handelsinteresserne, som for de indu- strielle Formaals Fremme og for selve Havnens Udvidelse mod Syd, der ogsaa først derved faaer sin sande Betydning og Værdi, kun antager Raadet ikke at Havnen selv har Kræfter til at udføre dette Arbeide, og henviser til Udførelse ved private Kræfter. Skal denne Henvisning have nogen Betydning, vil Raadet selvsølgelig ikke kunne dele den for- nævnte af de 9 Sølyndige udtalte Ansæelse, at Løbets Nytte ikke staaer i passende Forhold til Beføstningen, thi da vilde jo dette Foretagende ikke kunne komme til Udførelse, og Henvisningen til en Gjennemførelse ved private Kræfter, blev kun en vildledende Talemaade, uden al Betydning.

Uagtet denne meget tilfredsstillende Overeensstemmelse i Principet for Havnens Udvidelse, nemlig mod Syd, væsentlig i de industrielle Formaals Interesse, og i Henseende til Dnsfelig- heden af et Skibsløb til Rjøgebugt, er der dog imellem Havne- raadet og os endnu væsentlig Uovereensstemmelse tilstede med Hensyn til forskjellige vigtige Punkter, hvilke vi skulle paavise, i det Haab, at denne muligt ogsaa vil kunne fjernes.

Havneraadet tillægger saaledes Løbet til Gasværket og den derved fremkommende Dannelse af en D ved Siden af dette Løb, en altfor stor Betydning. Dette Løb af 200 Fods Brede og 20 Fods Dybde, — efter Havneplanen 100 Fods Brede og 16 Fods Dybde efter 6 Mars Forløb og først efter 15 Mars Forløb den øvrige Uddybning, — kan nemlig paa ingen Maade betragtes som tilstrækkelig Udvidelse af Havnen. Trangen til denne Udvidelse er paa ethvert Stadium af Sagens Forhandling erkjendt, men den vil ikke kunne afhjælpes tilfredsstillende uden ved et rummeligt Havnebassin. Murray projecterede sit Bassin til en Længde af 5,700 Fod, 360

Fod bredt ved den nordre og 480 Fod ved den sydlige Ende samt med forskjellige Indsnit til lossende og ladende Skibe. Men efterat der er bebudet et Lovforslag til Sløisningen af Fæstningsværkerne mod Landsiden bliver det selvfølgelig en Pligt at udvide Havnen i en saa umiddelbar Forbindelse med den gamle Havn som muligt, da Anlægget derved vil blive saavel nyttigere i og for sig, som langt mere rentabelt end efter Murray's Plan, som var indskrænket ved Demarkationslinien.

Havneraadet udtaler endvidere i sin Erklæring, Pag. 12, at den projecterede D i Kallebostrand ved Gasværksløbet, som vil blive 309,000 Qvadratalen stor, eller med Fradrag for Bei- og Gadeanlæg samt den offentlige Quai heelt rundt, 206,000 Qvadratalen, synes at maatte frembyde tilstrækkelig Localitet for industrielle Anlæg, endog i længere Tid. Dette er en Skjønssag, og vort — vi tør sige Almeenhedens — Skjøn falder ikke sammen med Havneraadets. Pladsen maa være meget rigelig, naar Udviklingen skal blive fri og frodig. Vil man berede en Fremtid, maa man selvfølgelig i første Dieblit tilveiebringe langt større Arealer, end strax nødvendige. Efter Murray's første Plan vilde der indvindes et Areal ved dybt Vand paa begge Sider af Havnebassinet af idethele 2,280,000 Qvadratalen, — nemlig efter 3 Aars Forløb, 1,336,000 Qvadratalen, og efter Planens 2det Afsnit, — der dog ikke behøvede at paabegyndes før efter et Mellemrum af 6 Aar, — atter i 3 Aar 944,000 Qvadratalen, — og denne Landvinding fandt hverken Grosserer-Societetet, eller de betydeligste Mænd af Kjøbenhavns Handelsstand, eller Regerings-commissionen, eller Kjøbenhavns Borgerrepræsentation, eller Havnebestyrelsen selv, eller endelig Regeringen, som meddeelte Concessjonen, at være for storartet. Murray's modificerede Project af 1861, hvor Landvindingen ved Havnen var beregnet til ca. 1,000,000 Qvadratalen, kunde saameget mindre antages at blive for stort til at stikke Industriens frie og frodige

Udvikling i en Fremtid, og de 206,000 Qvadratalen paa Den ved Gasværksløbet, skilt endog fra Bandet ved en offentlig Quai, ville derfor saavel paa Grund af Beliggenhed som Omfang ifkun blive af liden Betydning for Industriens Udvikling, og der maa derfor arbeides efter en Plan, der siktrer Udviklingen en Fremtid.

Med Hensyn endelig til Udgravningen af et Skibsløb til Kjøgebugt ved private Kræfter bemærker Havneraadet, „at der ved Udsørelsen af Havneplanen alt er ydet dette Project en særdeles virksom Understøttelse, idet der saaledes er banet Veien for de desværre hidtil ikke sporede private Kræfter, hvis Tilstedeværelse man maa ansee for en aldeles nødvendig Betingelse for at begynde og gennemføre Foretagendet“; og paa et andet Sted i Erklæringen bemærker Raadet, at der ved Havneplanen er taget „et saadant Hensyn til de forskjellige Meninger om hvad der burde skee, at navnlig Uddybningen af Kallebostrand og et eventuelt Havneanlæg der, efter Murrays Plan ikke blev præjudiceret“, ligesom ogsaa Raadet yderligere har anstueliggjort sin Tanke med Hensyn til den senere Fuldsørelse af Murrays Plan ved en Indtegning paa et Erklæringen vedheftet Kort af denne Plan, af hvilken Indtegning det iøvrigt aldeles utvivlsomt fremgaaer, hvor berettiget den Anskuelse er, at det er en Deel af Murrays Plan, men med nogen Modification, som Havnebestyrelsen har optaget i sin Havneplan og agter at udføre i Kallebostrand; Spørgsmaalet om Berettigelsen eller Ikkeberettigelsen til saaledes at benytte en Deel af Murrays Plan skulle vi senere berøre.

At en senere Fuldsørelse af Murrays Plan ved private Kræfter ikke præjudiceres ved Gjennemførelsen af Havneplanen forsaavidt angaaer Arbejderne i Kallebostrand, er en Paastand, som vi paa ingen Maade kunne give Medhold. Havneraadet beklager selv at det ikke hidtil er lykkedes ved private Kræfter at gennemføre Foretagendet,

men er den Deel af Murrays Plan, som Havnebæsenet har optaget i sin, først kommet til Udførelse, da vil Resultatet blive netop det Modsatte af hvad Havneraadet smigrer sig med; Fuldførelsen af Murrays Plan vil ikke blot blive i en meget betydelig Grad vanskeligere, men efter al Sandsynlighed umulig ved private Kræfter. Det er som ogsaa foran bemærket, Landvindingen der skal betale Udgravningen af Havnebasinet og af Løbet til Kjøgebugt; der har ofte nok været reist Tvivl om, hvorvidt overhovedet Landvindingen vil kunne betale de betydelige Udgifter til dette Arbeide, men naar Havnebestyrelsen benytter Murrays Plan med Hensyn til Udgravningen af Løbet til Gasværket og Dannelsen af Den ved Siden af Løbet paa en saadan Maade som efter Havneplanen, hvorved Fortsættelsen rykkes 300 Alen længere imod Syd, saaat kun den Deel af Udgravningen udføres, for hvilken Communen dækker Udgiften, og hvorved der disponeres over den værdifuldeste Landvinding, nærmest den gamle Havn — vil Tilbøieligheden til at indlade sig paa Foretagendet svækkes saa betydeligt, at det rimeligt ikke vil kunne udføres, medens derimod Gjennemførelsen af det hele Anlæg i Skallebostrand ved private Kræfter, navnlig nu da Demarkationslinien ikke vil forhindre den endnu nærmere Tilslutning til den gamle Havn end efter Murrays Plan, dog vil have den langt overveiende Sandsynlighed for sig. At Foretagendet endnu har Tillid i Udlandet, viser det Tilbud, som i afvigte Foraar blev gjort, og som vi senere skulle berøre. Havneraadets Henvisning til at overlade Udgravningen af Løbet til Kjøgebugt til private Kræfter vil derfor efter vor Overbeviisning, i det Dieblit Arbeiderne i Skallebostrand efter Havneplanen komme til Udførelse, ikke have den mindste praktiske Betydning, og idet Havneraadet nu erkjender, at der endog bør anvendes extraordinair Kraft paa Havnens Udvidelse mod Syd, væsentlig i de industrielle Formaalets Interesse, og maa antages at indsee Unseligheden

af Skibsløbet gennem Kallebostrand til Rjøgebugt, vil der ifftun være 2 Alternativer at vælge imellem, enten maa Havnebestyrelsen overlade det hele Foretagende i Kallebostrand til private Kræfter, — Kjøbenhavns Commune maa i saa Fald kunne finde sin Fordeel ved at begunstige dette Alternativ ved at udrede de 300,000 Rd. til Gasværksløbet og overlade Landbindingen heelt til Selskabet, — eller den maa selv erhverve en Plan, ligesaa omfattende som Murrays, forandret efter de forandrede Fortificationsforhold, og selv udføre det hele Arbeide med al Kraft og i den kortest mulige Tid. Vil man Sagen oprigtig og alvorlig, kan Kjøbenhavns Havn utvivlsomt skaffe sig de fornødne Pengemidler. Udfører Havnevesenet selv den Deel, der ligger nærmest den gamle Havn, og disponerer over det værdifuldeste Areal, saa ville private Kræfter neppe være meget tilbøielige til at overtage Fortsættelsen; ialtsald udskydes Sagen i den aldeles uviste Fremtid, men Havneforholdenes tilfredsstillende Ordning, saaledes at den merkantile og industrielle Udvikling ikke kvæles af Mangel paa Plads ved Havnen, tilsteder ikke en saadan Usikkerhedstilstand, og mindst nu da den størst mulige Udvikling af vore materielle Kræfter er meer end nogensinde nødvendig og paatrængende.

ad 7de Indstillingspunkt.

„At der fortiden ingen tilstrækkelig Antledning er til yderligere, end hvad der alt er skeet, at nedlægge Havneafgiften, der er ordnet ganske efter de fra Grosserer-Societetets Committee fremkomne Forslag, og som snarere er lavere her end de fleste andre Steder, hvormod en Nedlæggelse først bør skee paa den af Havneraadet alt tidligere antydede Maade, naar en fast Erfaring er indvunden om, hvorvidt Havneindtægterne kunne antages at blive tilstrækkelige til de forestaaende Havnearbeider.“

Da der aldeles ikke i Erklæringen fremsættes nogen yderligere Motivering end denne Henvisning til at Havne-

afgiften er foreslaaet saaledes, som den er, af Grosserer-Societetet, og snarere er lavere her end de fleste andre Steder og først bør nedsættes naar Havnearbejderne kræve en mindre Udgift, skulde vi indskrænke os til at henvise til hvad der med Hensyn til Principet for Havneafgiften er udtalt i vor Pjece og gjentage, at denne Afgift er ikke lidet høiere her end i de Havne, med hvilke Kjøbenhavn concurrerer; Havneraadet fremhæver selv den betænkelige forestaaende Concurrence med Helsingors nye Havn, og at dette Forhold utvivlsomt ikkun er lidet ønskeligt.

Idet vi saaledes have gennemgaaet Havneraadets Erklæring over den af os med Flere ifjor offentliggjorte Pjece angaaende Havneplanen, staaer det klart for os, og vi haabe ogsaa for Enhver, der med Alvor og god Villie har sat sig ind i Sagen, at de af os anførte Grunde for Nødvendigheden af Havneplanens deelvise Revision ikke blot staae usvækkede, men i flere Punkter endog ere blevne yderligere styrkede ved Havneraadets Erklæring, hvorfor vi ogsaa haabe, at en saadan Revision og deraf fremgaaende Forandring af Havneplanen vil blive foretaget af Indenrigsministeren, i Henhold til de i Svaret paa den ham overrakte Adresse givne Antydninger. Vel har Communalbestyrelsen tiltraadt Havneplanen uden at foreslaae nogen principiel Forandring, men det maa i saa Henseende erindres, at Havnen sorterer umiddelbart under Indenrigsministeren og ikke under Kommunen, og at Indenrigsministeren havde unddraget Communalbestyrelsen den Indslydelse paa Havneplanens Udarbejdelse, som indeholdtes i Communalbestyrelsens Indstilling af 1862, om Nedsættelsen af et combineret Udvalg til Undersøgelse saavel af Maaden hvorpaa Havnens Udvidelse og Forbedring burde iværksættes, som af Tilveiebringelse af Midlerne dertil, og navnlig ved private Kræfter, idet Ministeren i det Sted gav Havnebestyrelsen aldeles frie Hænder, uden nogensomhelst

Anviisning til ogsaa at varetage det for Communens
 commercielle og industrielle Udvikling saa overordentlige
 vigtige Hensyn, Tilveiebringelsen i rigeligt Omfang af
 hensigtsmæssig beliggende Plads ved dybt Vand; Interesser,
 som Havnebestyrelsen ganske vist ikke kan siges nærmest
 at repræsentere, og som af hvad der er passeret ogsaa sees
 at være stude aldeles tilside af Havnebestyrelsen. Tids-
 forholdene og Frygten for at al Forbedring af de gamle
 Havneforhold derved ganske skulde standses, maa vel betragtes
 som Grunden til, at Communalbestyrelsen, saaledes som foran
 berørt, ikke ved Havneplanens Behandling viste en saadan
 Kraftudvikling, som ligeoverfor Havnebestyrelsen og Indenrigs-
 ministeren vilde have været nødvendig, til igjen at bringe
 Sagen ind i det tidligere for Communens Interesser i
 Almindelighed gunstigere Spor, og det er ogsaa nok muligt,
 at Communalbestyrelsen eiheller vil føle sig opfordret til at
 tage Initiativet til en Forandring paa Sagens nærværende
 Stadium, men vil finde, at dette nærmest paaligger
 Indenrigsministeriet, som har den væsentligste Andeel
 i at Havneplanen netop er bleven saaledes som den
 er, og dernæst har approberet den, endog uden at
 tage Hensyn til Communalbestyrelsens Vædringsforslag.
 At Communalbestyrelsen iøvrigt, saavel med Hensyn til
 sin tidligere Stilling til Sagen, som til dens over-
 ordenlige Vigtighed for Communens Interesser i Al-
 mindelighed, ikke kan Andet end ønske Havneplanen
 revideret, og en omfattende Plan, hvori Hensynet til de
 forandrede Fortificationsforhold kommer til sin Ret, til-
 veiebragt, forinden Arbeidet paabegyndes i Kallebostrand,
 maa ansees for utvivlsomt, ligesom ogsaa Communal-
 bestyrelsens tidligere udtalte Ansæelse, om Dusseligheden af
 private Kræfters Deeltagelse i dette Foretagende, nærmest
 med Hensyn til den hurtigst mulige Udførelse, maa forud-
 sættes at være usforandret.

Ligeover for Havneraadets Erklæring maa vi saaledes,

under Henviisning til den isfor udfomne Pjece, „Kjøbenhavn's nye Havneplan“ særligt fastholde følgende Punkter:

1. Den storartede Landdannelsen paa Revshalegrunden er et Misgreb og bør ikke komme til Udførelse i den ved Havneplanen fastsatte Udstrækning. Planen til Indrerhedens Uddybning og Udvidelse bør undertastes en Revision, forinden den iværksættes.
2. I den gamle Havn bør Bolværkshjørnet udfør Bryghuset betydeligt afstumpes af Hensyn til Vandets Strømning i Slotholmskanalen.
3. Det bør fremdeles overveies, om ikke Havnen bør deeltage i Udgifterne til Reguleringen ved Knippelsbro, for at opnaae gunstigere Strømforshold, og fremfor Alt:
4. Paastrængende nødvendig er Erhvervelsen af en omfattende Plan for Uddybningen igjennem og for Landvindingen i Kallebostrand med en inderlig Tilslutning af det nye Havnebasin til den gamle Havn, hvilket den bebudede Medlæggelse af Kjøbenhavn's Fæstningsværker paa Sjælland vil muliggjøre.

Ihvorvidt Havnebestyrelsen er berettiget til, medens Grosserer Andersens Concesssion af Indenrigsministeren betragtes som hvilende, at udføre en Deel af Murrays Plan, selv med nogen Modification, hvorved tillige Foretagendet berøves en betydelig Deel af den værdifuldeste Strækning, nærmest den gamle Havn, tor vistnok ansees som tvivlsomt; hvorledes Sagen fortiden skal betragtes vil ubelukkende beroe paa Indenrigsministerens Opfattelse af Situationen. Grosserer Andersen og Ingenieur Murray, paa en engelsk Capitalists Vegne, have nemlig, uafhængig af vor Virksomhed i Havnesagen, i sidste Foraar gjort Regjeringen et Tilbud om Fornyelsen af Concesssionen paa

aldeles lignende Vilkaar, som de hvorpaa bemeldte Capitalist har overtaget et lignende, men meget betydeligere Foretagende for den hollandske Regering, Vilkaar, som af competente Mænd iøvrigt ansees at være gunstige, idet der hverken kræves Tilskud fra Staten eller fra Communen, men kun en forskudsvis Udbetaling, af 5 pCt. Rente i 20 Aar, mod Refusion af dette Rentebeløb efterhaanden som Midler vandtes ved Salg af det indbundne Land. Men herpaa har Regeringen under 19de Mai s. A. svaret: „at man ikke antager, at der efter vore Finantsers nuværende Tilstand kan være Spørgsmaal om at forsøge paa af Statskassen at faa ydet den begjærede Understøttelse.“ Murray har saavidt vi vide, forbeholdt sig at fremkomme med yderligere Tilbud, og et nyt antageligt Tilbud vilde ogsaa lettest føre til en heldig Løsning og det forekommer os, at saavel Klogskabs- som Billighedshensyn maae gjøre det til en Opgave for Indenrigsministeriet at komme en saadan Løsning imøde, og saavidt muligt at holde den aaben og berede Veien for den.

Sluttelig skulle vi fremhæve den formentlige Hovedforskjel mellem Havnebestyrelsens Opfattelse og vor. Havnebestyrelsen — Havneraadet derunder indbefattet — troer at handle besindigt og idethede priseligt, ved ikke at foretage mere, end hvad den antager utvivlsomt svarer til Diebliftets Trang. Vi derimod mene, at en fri og frodig Udvikling i merkantil og industriel Retning paa ingen Maage sikkes ved at arbeide efter et saadant aldeles individuelt og derfor ogsaa fuldkommen usikkert Skjøn. Kun naar Betingelsen, Plads i rigeligt Maal ved Havnen, er tilstede, er en fri og frodig Udvikling mulig og betrygget, og vi have fuld Tillid til, at naar Pladsen til Virksomheden er der, vil denne ei heller udeblive; vi ere forvisse om, at Kjøbenhavn har en Fremtid, naar Livet kun ikke gvaæles ved at al Virksomhed tvinges andetsteds hen af Mangel paa Plads, og denne vor

Overbæviisning deles aldeles utvivlsom af den offentlige Mening.

I en Sag, hvor saa store Interesser staae paa Spil, at ville vige tilbage for Dffre, fordi de ikke med Sikkerhed strax bringe Frugten, røber efter vor Formening ikke klog Besindighed men suarere Mangel paa Fremsyn.

Kjøbenhavn i Januar 1867.

Good,	F. Tulcin,	J. W. E. Winther,
Capitain i Ing.	Groeserer, Formand	Kammeraad,
Corpsset.	i Industriforeningen	Contoirchef i Generaldirectoratet
	af 1862.	for Stattevesenet.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist & Comp.

